

Тичина Павло Григорович

Життєпис

ПАВЛО ТИЧИНА

(1891 — 1967)

Народився Павло Тичина 27 (за іншими свідченнями — 23) січня 1891р. в с. Пісках, Чернігівської області, в сім'ї сільського дяка (він же — учитель у "школі грамоти"). Вчився спочатку в земській школі, потім у чернігівській бурсі (фактичною платою за це навчання були співи малого Павла в монастирському хорі, — у хлопця виявились чудові голос і слух), згодом — у місцевій духовній семінарії. Пізніше він знайомиться з славним земляком-чернігівцем — М. М. Коцюбинським, відвідує літературні "суботи" в його домі, читає там свої, схвально зустрінуті, вірші, підтримує сердечні стосунки з старшим письменником аж до його смерті.

Друкуватися П. Тичина почав у 1912р., перша збірка віршів — "Сонячні кларнети" — датована 1918р. (фактично вийшла весною 1919р.).

Після семінарії П. Тичина вчився в Київському комерційному інституті, одночасно працював на різних дрібних посадах — в конторах та редакціях газет і журналів, в українському театрі М. Садовського (помічником хормейстера). Жовтневу революцію він зустрів уже зрілою людиною і відомим поетом молодшого покоління. Знамениті вірші весни і літа 1919р. — "На майдані", "Як упав же він з коня..." та ін., — а потім і вся збірка "Плуг", принесли йому славу натхненного співця "краси нового дня". Він працює в журналі "Мистецтво", в державному видавництві "Всевидає", завідує літературною частиною в Київському театрі ім. Т. Г. Шевченка, політкомісаром якого був О. Довженко.

В 1923р. П. Г. Тичина переїздить до Харкова, тодішньої столиці УРСР. Тут він працює в журналі "Червоний шлях", багато пише, вивчає вірменську, починає оволодівати грузинською і тюркськими мовами, стає діячем заснованої в українській столиці Асоціації сходознавства. Формально позапартійного тоді письменника, його обирають членом Харківської міськради, трохи пізніше — кандидатом у члени ВУЦВІКу. 1927р. він посилає М. Горькому на Капрі книжку своїх віршів і одержує від нього ласкавого листа, в якому автор "Матері" писав, що знає українського поета дуже давно, ще з розповідей М. Коцюбинського.

Активна громадська і державна діяльність П. Тичини, набуває широкого розмаху в передвоєнні, а особливо — повоєнні роки. З 1938р. і до кінця життя він — депутат Верховної Ради УРСР, протягом двох скликань був її Головою, обирався депутатом Верховної Ради СРСР кількох скликань. Академік АН УРСР (з 1929р.), він у передвоєнні та в перші воєнні роки працює директором Інституту літератури АН УРСР, а з 1943 по 1948р. — міністром освіти Радянської України.

В часи Великої Вітчизняної війни П. Тичина був прийнятий до членів КПРС. Згодом він неодноразово обирався членом ЦК КП України. Поет удостоєний звання Героя

Соціалістичної Праці, лауреата Державної премії СРСР та Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка.

Помер П. Г. Тичина 16 вересня 1967р. в Києві.

Перші відомі нам вірші Тичини (з тих, що збереглися) датовані 1906 — 1908 рр., і серед них, ще геть "невстояних" і в формі, і в змісті, є така маленька перлина, як "Блакить мою душу овіяла". Перші публікації його поезій, як вже відзначалось, з'являються 1912р. в кількох тогочасних журналах ("Літературно-науковий вістник", "Рідний край", "Українська хата"). Наступного року в київських періодичних виданнях публікується кілька його оповідань ("На ріках вавилонських", "Спокуса", "Богословіє"), які засвідчили, що дар прозаїка теж не обминув молодого Тичину, хоч і не був розвинутий пізніше.

Більшість віршів, що передували першій збірці поета, побачили світ лише в посмертному виданні — складеній "із недрукованого та призабутого" книжці "В серці у моїм..." (1970). Для сучасного читача цей своєрідний пролог до "Сонячних кларнетів" цікавий, зокрема, прямо заявленою соціальною тематикою деяких віршів (злидні села і власної родини — в віршах "Під моїм вікном...", "Не знаю і сам я...", "Розкажи, розкажи мені, поле...", осуд імперіалістичної війни — "З далекого походу...", заклики до суспільної активності — "Молодий я, молодий...", "Як не горю, я не живу...", "Дух народів горить...").

"Сонячні кларнети" явили читачам поета з уже сформованою оригінальною творчою індивідуальністю.

Наступна книга його віршів — "Плуг" (1920). Одночасно з "Плугом" вийшов тоненькою книжечкою цикл віршів у прозі "Замість сонетів і октав", який був написаний, можна гадати, в 1918 р.

Наступна збірка поезій П. Тичини — "Вітер з України" (1924).

Після невеликої, багато в чому експериментальної збірки "Чернігів" (1931), де автор нерідко зумисне оголював поетичне слово, звільняв його від "традиційної" образності та деяких інших атрибутів віршованої мови, 1934р. виходить нова книга його віршів — "Партія веде", яка в підзаголовку називалася — "Пісні, пеани, гімни".

Наступні книги поета вийшли в передвоєнні роки: "Чуття єдиної родини" (1938, Державна премія СРСР 1941р.) та "Сталь і ніжність" (1941).

В роки Великої Вітчизняної війни, живучи в м. Уфі (до 1943р. там перебували тоді Академія наук УРСР та Спілка письменників України), П. Тичина працює з великою енергією, в нього виходять: книга публіцистики "Творча сила народу", 1943; видане одночасно трьома мовами — російською, башкирською й українською — дослідження про класика башкирської літератури "Патріотизм у творчості Мажита Гафурі", 1942; збірки віршів "Перемагають і жить", 1942; "День настане", 1943; поема "Похорон друга", 1943.

Післявоєнні книги поета: "І рости, і діяти" (1949), "Могутність нам дана" (1953), "Ми — свідомість людства" (1957), "Зростає, пречудовний світе" (1960), "Комунізму далі видні" (1961), "Срібної ночі" (1964) та ін.

У спадщині поета — близько п'ятнадцяти поем. Найбільші з них лишилися недовершеними, правда, кожна по-своєму. З поеми "Шабля Котовського" в різний час побачили світ чотири великих розділи, за якими все ще важко скласти уявлення про зміст цілого твору. З драматичної поеми "Шевченко і Чернишевський" читачам відома достатньо самостійна за сюжетом перша частина з пізніше дописаною фінальною сценою, що замінила другу частину поеми, рукопис якої загинув у часи війни. Нарешті, величезна за обсягом поема-симфонія "Сковорода", над якою автор працював щонайменше двадцять років, — твір теж недописаний (виданий він був уже після смерті автора).

Крім оригінальних поезій, у спадщині Тичини — численні переклади (О. Пушкін, Є. Баратинський, О. Блок, М. Тихонов, М. Ушаков, Я. Купала, Я. Колас, "Давид Сасунський", О. Ованесян, О. Туманян, А. Акопян, І. Чавчавадзе, А. Церетелі, К. Донелайтіс, С. Неріс, А. Венцлова, І. Вазов, Х. Ботев, Л. Стоянов та ін.). Помітне місце в цій спадщині посідають також публіцистика, літературознавча есеїстика (книжки "Магістралями життя", "В армії великого стратега", посмертно видані "З минулого — в майбутнє", "Читаю, думаю, нотую") і досить об'ємні матеріали щоденниково-мемуарного характеру (видання 1981р. "З щоденникових записів" та ін.).